

# Finansklagenemnda Person

## Avgjørelse FinKN 2023-380

22.5.2023

Eika Forsikring AS

### Livsforsikring/uføredokumenteringer/pensjon

Tegning – opplysningsplikt – GU – avkortning - fal. §§ 13-1, 13-2, 13-4 annet ledd og 13-13.

Forsikrede fylte ut helseerklæring 18.3.15, og opplyste ikke om sykemelding fra 14.7.08 til 31.10.08 for diagnosen PTSD. Videre ble det ikke opplyst om at hun i 2009 og 2010 fikk utskrevet Cipraleks. Forsikrede bestred diagnosen PTSD, og hevdet at bruken av Cipraleks knyttet seg til hennes kroniske lungesykdom som hun hadde opplyst om. Saken reiste spørsmål om forsikrede grovt uaktsomt hadde brutt sin opplysningsplikt ved tegning slik at foretaket kunne avkorte utbetalingen med 100 %. Saken reiste videre spørsmål om foretaket hadde gitt beskjed uten ugrunnet opphold. Etter nemndas vurdering hadde foretaket hatt en jevn aktivitet i saken fra skademelding ble mottatt og frem til avslaget ble sendt og foretaket hadde dermed gitt beskjed om sitt standpunkt uten ugrunnet opphold. Nemnda bemerket videre at forsikrede grovt uaktsomt hadde forsømt opplysningsplikten ved tegningen, da hun ikke ga opplysninger om sine psykiske plager. Nemnda hadde ingen merknader til at avkortningen ble satt til 100 %. Foretaket ble gitt medhold.

---

### Saksfremstilling

I forbindelse med søknad om uføreforsikring fylte forsikrede ut helseerklæring 8.3.15:

- |              |                                                                                                                                                                                            |
|--------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Spørsmål 7:  | "Har du vært sammenhengende sykemeldt/arbeidsufør i mer enn 2 uker (alle perioder de siste 10 år skal oppgis)"                                                                             |
| Svar:        | "Ja, gravid – mars 2014-sept-2014"                                                                                                                                                         |
| Spørsmål 9:  | "Har du vært til undersøkelse, behandling eller kontroll hos lege de siste 5 år?"                                                                                                          |
| Svar:        | "Ja, ... sykehus, okt 2014, kontroll/sjekk/ vurdering av medisiner (forbyggende), Resultatet ble: sterk lungekapasitet, astma syntes ikke på målinger, røntgen viser ingen unormaliteter." |
| Spørsmål 13: | "Har du nå, eller tidligere i en periode på mer enn to uker hatt:<br><br>Angst, depresjon, utbrenthet, spiseforstyrrelser, utmattethet eller andre psykiske problemer?"                    |
| Svar:        | "Nei"                                                                                                                                                                                      |
| Spørsmål 15: | Bruker du eller har du brukt medisiner foreskrevet av lege?"                                                                                                                               |
| Svar:        | "Ja, Ventoune/aerius, for astma/allergi/pollen/dyr, fra jeg var ca. 2 år, foreskrevet av dr. ..."                                                                                          |
| Spørsmål 6:  | "Har du noe psykisk- eller fysisk funksjonshemming/lidelse?"                                                                                                                               |
| Svar:        | "Nei"                                                                                                                                                                                      |

### Medisinsk dokumentasjon før helseerklæring 18.03.15

Det fremgikk av saksrapporten fra Nav at forsikrede var sykemeldt grunnet PTSD i perioden fra 14.7.08 til 31.10.08, diagnose F431.

Det fremgikk av journalen fra ... Medisinske senter at det ble utskrevet Ciraplex i 2009 (4.11.09) og i 2010.

Hun ble henvist til psykolog, og det heter i fastlegens notat av 22.4.09:

Pasienten som var hos meg på ... tidligere. Samboeren steriliserte seg etter eksens ønske tidligere. Han resteriliserte seg for å få barn med pasienten. De var til 1VF utredning men fikk beskjed om å vente og forsøke bli gravid selv først. Pasienten var på sommerfest 2008 og ble forført av tidligere sjef Hun ble gravid og paret ble veldig glade. De pasienten regnet ut unnfangelsesøyeblikket ble det imidlertid problem da det kunne være tidligere sjef som var faren. Derfor bestemte hun seg for å ta abort. Hun fortalte dette til samboeren og han var enig i dette. De var igjen i kontakt med JVF avd på VMS. Pasienten slet veldig med depresjon og syns dette burde vært fanget opp på JVF avdelingen. Hun har etter vært blitt mer og mer deprimert, spesielt ille når hun får menstruasjon. Dette har fart til at samboeren ... flere ganger har sagt forholdet må være slutt. Del sliter for mye på ham. Nå for noen dager siden ba han pasienten nytte ut og sa det nå var definitivt slutt. Pasienten bor nå hos en venninne, er veldig deprimert og vil ikke leve uten S. Hun mistet også Jobben sin i februar pga Innstrenkninger og har fått ny jobb men ar redd far å miste denne også pga hun har det så dårlig. Starter nå med Cipralax og hun får Stilnoct far å sove. Kommer til kontroll om 2 uker.

Det heter i journalnotat 25.8.09:

Hun føler seg mye bedre, trolig effekt av Citaplex ...

Det fremgikk av legekonsultasjon 14.2.12 fra .... helhetsmedisin:

(...) mye spenninger i nakke og skuldermuskulatur.

Av epikrise av 11.10.12 fra indremedisiner ..., inntatt i journalen fra et legekonto, fremgikk at hun fikk fornyet resept på Telfast og Kestine.

Det ble notert i journalen 7.11.12 at hun tidligere hadde brukt Ciraplex.

Etter legekonsultasjon 30.6.14 på ble følgende notert:

... SMS fra pasient: Grunnet de kroniske plagene med pust over så lang tid (flere år) så føler jeg et behov for å snakke med en psykolog for å mestre og fokusere positivt og håndtere uroen knyttet til det. Det er fint om jeg kan få en henvisning av dr. ... Til dette ...

Videre fra legekonsultasjon 3.7.14:

Problemstilling: Henvisningsgrunn: Annet: Mangeårig lufveisproblemer, uten å finne sikkert fokus. Hypersensitivitet. Depresjoner i forhold til det hele.

Forsikrede ble sykmeldt 50 % for astma frem til 10.4.14 etter legekonsultasjon 18.3.14 legesenteret. Videre var hun sykmeldt for astma 100 % fra 10.4.14 til 9.5.14.

Det fremgikk av legekonsultasjon 7.1.15:

(...) Beskriver tretthet, slapphet og smerter i kroppen dersom hun skulle få i seg gluten.

Snakker også om henvisning til ... utredning av evt ME. (...)

### Medisinsk dokumentasjon etter helseerklæring 18.03.15

I legeerklæring ved arbeidsuførhet til Nav av 31.1.18 fremgikk følgende under sykehistorie:

Pas var i full jobb frem til mars 2014, opplevde flere langvarige luftveisinfectionsjoner fra 2012, med uvanlig lang restitusjonstid. Hadde vansker med pust og hadde behov for astmamedisiner i denne perioden. Tror selv at det har å gjøre med at hun hadde et kontor der det var muggsopp. Ble frisk av disse symptomene etter at hun sluttet å være i kontorlokalene, og flyttet ut av ..., og dermed var mindre utsatt for eksos. Var til hyppige legebesøk og til utredning på ... for dette ...

I legeerklæringen var det inntatt epikrise fra dr. A. ... ved Spesialist Senteret ...:

Epikrise

Diagnose. Postviralt utmattelsessyndrom (ME) G93.3

Plaget med astma allergi fra hun var liten, men alltid aktiv. Spilt håndball på (...) og i (...) divisjon. Har vært i full jobb frem til mars 2014. Opplevde hyppige luftveisinfeksjoner og periodevis urinveisinfeksjoner fra 2012 med uvanlig lang restitusjonstid. (Hun trodde årsak var at hun fikk et nytt kontor i aug. 2010 som ikke hadde godt inneklima).

Symptomer startet med vond hals, ble aldri helt frisk mellom periodene. Hadde behov for unaturlig mye hvile, sluttet å trene og måtte prioritere bort mye sosial aktivitet. Tilstanden har siden 2012/2013 progrediert beydelig med tiltagende utmattelse., hyppige luftveisinfeksjoner og urinveisinfeksjoner. Selv om utmattelsen varierer med bedre og dårlige perioder er hun aldri frisk. Spesielt måneden etter første fødsel (Okt 2014) registrerte og noterte pasienten ned en rekke symptomer som er klassiske for ME ...

Det er notert i journalnotat av 24.2.17:

Fikk diagnosen ME i april 2016. Nå vært i permisjon fra april 2016 pga. det yngste barnet. Var sykemeldt fra 2014 pga. utmattethet. Har en kjent astma, sittet på et kontor dårlig ventilasjon. Ble 100% sykemeldt, ingen effekt i forhold til pust. Har nå flyttet ut av ..., føler ikke at hun lenger er tungpusten til vanlig. Pasientens største funksjonssvikt er i forhold til hennes kroniske utmattelse. Symptomene hennes idag er: utmattet hele tiden, forverres av små anstrengelser, forkjølelse eller små belastninger. Kan bli sengeliggende etter små anstrengelser som legebesøk el. l...

Videre er det notert i journalnotat av 11.5.17:

Har i hele denne perioden vært utslitt, hatt energi, trengt mer hvile enn før og følt seg nedstemt. Har klare symptomer på kronisk utmattelsessyndrom- diagnosen satt av dr. .... Hun har ikke nevnt det hun ble utsatt for av sin eksamboer under utredningen, mulig den psykiske belastningen hun ble utsatt for over flere år er årsaken til hennes utmattelse ...

Det fremgikk i journalnotat av 5.1.18:

Hun har diagnosen ME og PTSD.

Hun skal til behandling hos psykolog ... DPS hun er veldig fornøyd med denne behandlingen, føler at det gir henne verktøy for å takle stress.

Hun er fortsatt veldig sliten, trenger hvile flere timer på dagtid. Dersom hun forsøker gjøre for mye, må hun ta det igjen mend hvile i flere dager etterpå.

I samme journal er det notert 8.10.18:

PTSD-symptomer.

Hun har ikke villet starte med cipralex. Går gjennom symptomer i dag. Særlig plaget med uro og av og til søvnvansker på kvelden. Lengre samtale m pas om utfordringer med stadig belastning med svært vanskelig og utagerende tidligere partner ...

Videre i samme journal 25.10.18:

Pasienten har startet samtaler hos ..., psykolog i .... som har kompetanse på ettervirkninger av å leve i psykisk og fysisk voldelige relasjoner. Hun opplever at det er godt å komme dit, og bli trodd angående hva hun har vært utsatt for. Psykolog ved DPS har vurdert at hennes plager trolig er traumerelaterte, men har ikke funnet at diagnosekriterier for PTSD eller annen psykiatrisk lidelse tilfredsstilles. Pas har begynt med remeron 7,5 mg på kveldstid, opplever at dette hjelper noe med søvn, og med uro/angstfølelse, særlig på kveld, morgen, men kan fortsatt kjenne på uro på dagtid i sammenheng med opplevde triggere.

Foretaket mottok skademelding om uførhet fra forsikrede 13.2.19. Hun opplyste at årsaken til sykmelding/uførhet fra 2017 var angst/uro/utmattelse/psykisk overbelastning. Videre at det var en rettsak desember 2018, hun var i behandling og håpet å komme i jobb i løpet av året. Hun opplyste også om at hun hadde en kjent utmattelse første gang fra 2016, og at hun fikk diagnosen ME i april 2016.

Foretaket mottok dokumenter fra Nav 2.5.19 og 15.5.19, og sykehusjournalen 4.6.19.

Den 11.6.19 sendte foretaket brev til forsikrede og orienterte om status. Den 11.7.19 mottok det journalen fra en av forsikredes behandlende leger. Den 8.8.19 sendte foretaket fullmakt og ba om opplysninger før tegning fra to av legene som hadde behandlet forsikrede. Foretaket mottok fullmakt 30.9.19. Den 14.11.19 kom journalen fra legen som forsikrede hadde vært pasient hos fra 15.9.14 til 2016. Foretaket mottok 20.11.19 journalen for perioden 7.5.12 til 14.11.19. Foretaket ba forsikrede fylle ut en utvidet fullmakt 13.12.19. Den 9.1.20 og 30.1.20 purret foretaket forsikrede. Foretaket mottok fullmakten 28.1.20. Foretaket sendte anmodning om enda en journal 3.2.20, samt journal hos dr. B 14.2.20. Foretaket purret dr. B 2.3.20, som 27.3.20 ringte foretaket og orienterte om at journalen var sendt. Foretaket mottok journalen 2.4.20.

Foretaket avsto kravet 5.5.20, da det avkortet utbetalingen med 100 %. Den 16.5.20 ble brevet sendt til korrekt adresse.

**Forsikrede** har i det vesentlige anført at foretaket ikke har overholdt reklamasjonsfristen i fal. § 13-13. Det vises til Rt-2013-1235. Foretaket fikk senest kvalifisert mistanke ved mottok av Nav-dokumenter 15.05.19. På dette tidspunktet hadde foretaket kunnskap om forsikredes feil på spørsmål 5, 13 og 9. Det vises til avgjørelse 2012-287, som gjaldt tilsvarende forhold ved mottak av tryggedokumenter. Det vises også til avgjørelser 2012-229, 2010-244 og 2012-287.

Fra skaden ble meldt til avslagsbrevet foreligger gikk det ca. 15 måneder. Dette tilsier en streng vurdering av foretakets begrunnelse for tidsbruken. Foretaket har utvist særdeles uvanlig passivitet med å innhente journaler før tegning. Det vises til LG-2014-166774. Foretaket har ikke hatt en effektiv oppfølging med rimelig fremdrift.

Videre vises det til at forsikrede ikke grovt uaktsomt har forsømt sin opplysningsplikt. Det er ikke korrekt at sykemeldingsperioden tilbake i 2008 gjaldt PTSD. Hun har aldri hatt PTSD eller alvorlig psykisk lidelse. Det dreide seg om en uheldig, svært intim og privatliggende episode der hun fikk en kortvarig psykisk belastning.

Legekonsultasjonen 14.02.12 om spenninger i nakke- og skulder muskulatur, gjelder alminnelig dagligdagse plager. Det vises i denne sammenheng til Rt-2009-59, om at folk flest har ingen opplysningsplikt om forbigående plager.

Bruken av Cipralex knytter seg til hennes kroniske lungesykdom som hun har opplyst foretaket om.

For det tilfelle at det er utvist grov uaktsomhet, er 100 % avkortning satt for høyt. Ut fra forholdene i saken og praksis bør en eventuell avkortning ligge i det nedre sjiktet mellom 15-30 %.

**Foretaket** har i det vesentlige anført at forsikrede brøt opplysningsplikten og at det kan avkorte i forsikredes krav med 100 %.

Det forelå et behov for ytterligere opplysninger etter at foretaket mottok Nav-dokumenter og journalen fra legesenter. Foretaket ba derfor om utvidet fullmakt, som først ble mottatt to måneder etter at forespørselen var sendt.

Den 2.4.20 ble siste journalen mottatt, og avslaget er datert 5.5.20. Denne perioden ble brukt til nødvendige interne vurderinger, og det ble også avvirket påske. Foretaket har etter dette overholdt sin plikt etter fal. § 13-13.

Videre har forsikrede unnlatt å gi opplysninger om hennes psykiske plager i helseerklæringen. Forholdet anses grovt uaktsomt. Det er sykemelding under diagnosen PTSD som fremkommer av saksrapporten fra Nav i 2008, og det må anses sannsynliggjort at det er den korrekte diagnosen som er satt.

Forsikrede har fått foreskrevet Cipralex i 2009, 2010 og 2012. Dette er et medikament som foreskrives til pasienter med alvorlige psykiske plager.

Forsikrede ville ikke fått tegnet forsikring dersom hun ikke hadde brutt opplysningsplikten.

### **Finansklagenemnda Persons begrunnelse**

Saken gjelder om forsikrede grovt uaktsomt har brutt sin opplysningsplikt ved tegning slik at foretaket kan avkorte utbetalingen med 100 %, jf. §§ 13-2 annet ledd, 13-1a og 13-4 annet ledd. Saken reiser også spørsmål om foretaket hadde gitt beskjed uten ugrunnet opphold, jf. fal. § 13-13.

En forutsetning for at foretaket kan påberope seg at forsikrede grovt uaktsomt har brutt sin opplysningsplikt ved tegning slik at foretaket kan avkorte utbetalingen, er at foretaket har gitt forsikringstaker beskjed "uten ugrunnet opphold etter at foretaket ble kjent med" forholdet som medførte at avkortingsreglene kan anvendes, jf. fal. § 13-13.

Nemnda ser derfor først på om foretaket har varslet i tråd med de krav loven stiller.

Utgangspunktet for fristen er tidspunktet når foretaket får kunnskap om at det kan påberope seg bevisst uriktige opplysninger, jf. ordlyden til bestemmelsen i § 13-13 annet ledd annet punktum, jf. nemndsuttalelsene FinKN-2017-552 og FinKN-2012-257. I dette ligger et krav om at foretaket må ha positiv kunnskap, se NOU 1983:56 s. 96 og Rt-2013-1235 avsnitt 44, hvor det legges til grunn at en kvalifisert mistanke kan være tilstrekkelig for at fristen begynner å løpe. Lengden på et selskaps frist etter § 13-13 er relativ, og må vurderes konkret i den enkelte sak. En anførsel om grov uaktsomhet er en alvorlig beskyldning, som tilsier at foretaket må ha forsvarlig beslutningsgrunnlag for sin beslutning, jf. avgjørelse FinKN-2017-552. Det vil si at foretaket må gis tilstrekkelig tid til å innhente opplysninger som kan bekrefte eller avkrefte foretakets mistanke. Sakens kompleksitet og økonomiske omfang kan tilsi at foretaket tillates å benytte lengre tid, men det må ikke foreligge passivitet fra foretakets side.

Etter nemndas oppfatning har foretaket hatt jevn aktivitet i saken fra skademelding ble mottatt 13.2.19 og frem til avslag ble sendt. Foretaket mottok utvidet fullmakt 28.1.20, og 2.4.20 fikk det tilsendt journalen fra dr. B. Foretakets avslag er datert 5.5.20. Nemnda legger til grunn at foretaket har hatt tilstrekkelig fremdrift, og nemnda er av den oppfatning at foretaket har gitt beskjed uten ugrunnet opphold, jf. fal. § 13-13.

Det neste spørsmålet nemnda tar stilling til er om forsikredes forsømmelse ved utfyllingen av helseerklæringen kan karakteriseres som grovt uaktsom, og om størrelsen på en eventuell avkortning.

Bestemmelsen i fal. § 13-1 a første ledd fastsetter at foretaket ved tegning av forsikring kan be om opplysninger som har betydning for vurderingen av foretakets risiko. Etter annet ledd plikter den forsikrede å gi "riktige og fullstendige svar" på foretakets spørsmål. På foretakets oppfordring skal forsikringstakeren dessuten "gi opplysninger om særlige forhold" som den forsikrede "må forstå er av vesentlig betydning" for foretakets vurdering av risikoen. Nemnda har tidligere påpekt at det sentrale i opplysningene som etterspørres, er at de skal danne grunnlag for foretakets risikovurdering. Dette formålet vil derfor stå sentralt ved tolkningen av de enkelte spørsmål og svar, ved vurderingen av om opplysningsplikten objektivt sett er forsømt og ved vurderingen av subjektiv skyld, jf. 2015-397, 2012-228 og 2022-1043.

I fal. § 13-2 annet ledd fremgår det at dersom den forsikrede har forsømt sin opplysningsplikt, og "det ikke bare er lite å legge vedkommende til last", kan foretakets ansvar settes ned eller falle helt bort. I et tilfelle som dette, hvor det er tale om uføreforsikring og forsikringstilfellet er

inntruffet etter to år fra foretakets ansvar begynte å løpe, må den forsikrede grovt uaktsomt ha forsømt opplysningsplikten, jf. fal. § 13-4 annet ledd.

Dersom forsikrede skal anses for grovt uaktsomt å ha brutt sin opplysningsplikt ved tegning, må det foreligge et markert avvik fra vanlig forsvarlig handlemåte, jf. Rt-1989-1318 og bl.a. nemdas avgjørelser 2019-091, 2018-600, 2017-231. Vedkommende må således være vesentlig mer å klandre enn i tilfeller hvor det er tale om alminnelig uaktsomhet, se avgjørelse 2017-018.

Det er foretaket som må bevise at forsikrede har handlet med nødvendig skyld, jf. Ot.prp. nr. 49 (1988-1989) s. 88 og nemndsavgjørelsene 2020-460, 2020-532. Nemnda legger til grunn at beviskravet ved anførsel om grov uaktsomhet er tilnærmet lik den som gjelder for svik, og som er klar sannsynlighetsovervekt både for spørsmålet om det ble gitt uriktige opplysninger, og om dette ble gjort med den nødvendige skyld, jf. Rt-2000-59.

Slik saken er opplyst for nemnda, finner nemnda finner det utvilsomt at forsikrede grovt uaktsomt har forsømt sin opplysningsplikt når forsikrede i helseerklæringen av 18.03.15 har unnlatt å gi opplysninger om egne psykiske plager, som både har medført lang sykemelding og medisinerings. Foretaket har dermed adgang til å avkorte erstatningen.

Det neste spørsmålet blir om avkortningens størrelse. Ved grov uaktsomhet kan foretaket etter fal. § 13-2 tredje ledd avslå eller avkorte forsikredes krav, og det skal etter bestemmelsen tas hensyn til hvilken betydning feilen, altså de uriktige helseopplysningene, har hatt for foretakets vurdering av risikoen, og til skyldgraden, skadeforløpet og forholdene ellers. Uten en alvorlig overtredelse av opplysningsplikten, ville foretaket ikke ha akseptert forsikredes søknad, og slik saken er opplyst for nemnda, fremstår forsikredes psykiske plager som en ikke uvesentlig årsak til uførekravet. Utfra nemndspraksis har nemnda ingen bemerkninger til at foretakets avkortningsprosent, se bl.a. 2022-642, 2020-339, 2020-50, 2017-392, 2018-055, 2017-545, 2017-552, 2017- 724 og 2016-366.

Avgjørelsen er enstemmig.

#### **Finansklagenemnda Persons konklusjon**

Foretaket gis medhold.

*Ved behandlingen deltok Birgitte Hagland (leder), Tonje Giertsen (bransjerepresentant), og Borgar Sandvik (forbrukerrepresentant).*